

MARZAŁEK
WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO

RP-III.410.84.2020.JS

Rzeszów, 2020-06-17

**Pan
Marc Lemaître
Dyrektor Generalny
Dyrekcja Generalna ds. Polityki Regionalnej
i Miejskiej (REGIO)
Komisja Europejska
Avenue de Beaulieu 1 / Beaulieuaan 1 1160
Bruxelles / Brussel, Belgia**

**Pan
Joost Korte
Dyrektor Generalny
Dyrekcja Generalna ds. Zatrudnienia, Spraw
Społecznych i Włączenia Społecznego
(EMPL)
Komisja Europejska
Rue Joseph II 27 / Josef II-straat 27
1000 Bruxelles / Brussel, Belgia**

Szanowni Panowie Dyrektorzy Generalni,

w odpowiedzi na pismo, znak: EMPL/REGIO/JC/db (2020) 8845638, Nr ref. Ares(2020) 2747043 - 27/05/2020, z dnia 27 maja 2020 r., w pierwszej kolejności pragnę złożyć serdeczne podziękowania za dotychczasową, owocną współpracę w zakresie wprowadzenia w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 (dalej: „RPO WP 2014-2020” lub „Program”) rozwiązań pozwalających skutecznie przeciwdziałać skutkom epidemii wirusa SARS-CoV-2 - zarówno w wymiarze medycznym, jak też społecznym oraz gospodarczym.

Odnosząc się do kwestii zdolności Instytucji Zarządzającej RPO WP 2014-2020 do zapewnienia zgodności funkcjonowania systemu realizacji Programu z zasadą niedyskryminacji przy wdrażaniu RPO WP 2014-2020, uprzejmie proszę o przyjęcie poniższego stanowiska.

W kontekście powyższego należy zaznaczyć, że realizacja działań na rzecz wyrównywania szans ze względu na poszczególne przesłanki wymienione w art. 10 *Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej* (Dz.U.2004.90.864/2) nie jest jedynie domeną funduszy unijnych, ale ma także miejsce w ramach polityki krajowej.

W przypadku poziomu krajowego gwarantem podejmowania działań z zakresu przestrzegania zasady równości szans i niedyskryminacji jest art. 33 i art. 34 *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej* z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U.1997.78.483). Szczegółowe zapisy oparte o założenia konstytucyjne zostały również zamieszczone m.in. w ustawie z dnia 26 czerwca 1974 r. *Kodeks Pracy* (Dz.U.2019.1040, ze zm.), czy ustawie z dnia 3 grudnia 2010 r. *o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania* (Dz.U.2016.1219, ze zm.).

Przedmiotowa kwestia jest także niezbędnym warunkiem realizacji celów strategicznych, o których mowa w *Strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*, dotyczących stworzenia trwałego i zrównoważonego wzrostu gospodarczego i rozwoju społeczeństwa i przekłada się w tym kontekście na realne i rzeczywiste korzyści ekonomiczno-społeczne.

Wskazać należy, że Zarząd Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie, pełniący na mocy art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o *zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020* (t.j.Dz.U.2020.818) (dalej: „ustawa wdrożeniowa”) funkcję Instytucji Zarządzającej RPO WP 2014-2020, oraz instytucje, którym powierzono zadania związane z realizacją Programu zgodnie z art. 10 ustawy wdrożeniowej, tj. Instytucje Pośredniczące w realizacji RPO WP 2014-2020, z najwyższą starannością dbają o przestrzeganie niezbywalnych praw człowieka, w tym zasady równości szans i niedyskryminacji, a także zasady równości szans kobiet i mężczyzn.

Powyższa troska znajduje odzwierciedlenie na wszystkich etapach realizacji RPO WP 2014-2020 oraz przekłada się bezpośrednio na cykl życia wszystkich projektów wdrażanych w ramach Programu, począwszy od ustanowienia Komitetu Monitorującego RPO WP 2014-2020, poprzez określenie kryteriów wyboru projektów, wybór projektów do dofinansowania, odpowiednie zapisy umów o dofinansowanie projektów, rozliczanie wniosków beneficjentów o płatność, kontrolę realizacji projektów, skończywszy na aspektach związanych z monitorowaniem i sprawozdawczością z realizacji RPO WP 2014-2020, jak też działaniami z zakresu informacji i promocji.

W tym kontekście, w załączniku nr 1 do przedmiotowego pisma, została przedstawiona szczegółowa *Analiza systemu realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 w świetle ryzyka dyskryminacji*.

Jak wynika z informacji zawartych w treści przywołanego wyżej dokumentu, Instytucja Zarządzająca RPO WP 2014-2020 wdrożyła konkretne i efektywne rozwiązania mające na celu przeciwdziałanie wszelkim przejawom dyskryminacji w projektach współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego/Europejskiego Funduszu Społecznego, oparte o właściwe przepisy prawa (w tym również przepisy prawa unijnego) w przedmiotowym zakresie. O skuteczności zaimplementowanych rozwiązań świadczą wyniki kontroli oraz audytów przeprowadzonych w ramach Programu.

Jednocześnie uprzejmie informuję, że Instytucja Zarządzająca RPO WP 2014-2020 na potrzeby przedstawienia Panom Dyrektorom kompleksowej informacji, wystąpiła również do przedstawicieli organizacji pozarządowych o oświadczenie/opinię na temat wystąpienia jakichkolwiek naruszeń zasad wspierania organizacji pozarządowych i innych podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego w kontekście zgodności z obowiązującym prawem, w szczególności z zasadą niedyskryminacji, m.in. ze względu na płeć, rasę, pochodzenie etniczne, religię, światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną.

Zgodnie z pismem Przewodniczącego Rady Działalności Pożytku Publicznego Województwa Podkarpackiego, które przesyłam do wiadomości (załącznik nr 2), do Rady Działalności Pożytku Publicznego Województwa Podkarpackiego oraz Członków Komitetu Monitorującego RPO WP 2014-2020 będących przedstawicielami organizacji pozarządowych nie dotarły żadne informacje w zakresie naruszeń zasad horyzontalnych. Rada Działalności Pożytku Publicznego Województwa Podkarpackiego, w porozumieniu z Członkami Komitetu Monitorującego RPO WP 2014-2020, powołanymi ze środowiska organizacji pozarządowych, prowadzi ciągły monitoring wydatkowania środków zarówno z Budżetu Państwa jak i środków pochodzących z funduszy spójności Unii Europejskiej.

Ponadto, z informacji uzyskanych od Rzecznika Funduszy Europejskich dla RPO WP 2014-2020 - potwierdzonych także w *Raportach z działalności Rzecznika Funduszy Europejskich Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020* - wynika, że od momentu powołania (na mocy art. 14a ust. 1 ustawy wdrożeniowej) do chwili obecnej do Rzecznika nie wpłynęły żadne wnioski, skargi lub jakiegokolwiek sygnały od obywateli w zakresie dotyczącym naruszeń zasad horyzontalnych w ramach realizacji Programu, w tym również w zakresie łamania zasady równego traktowania i zasady niedyskryminacji. W tym miejscu wymaga wskazania, że zgodnie z art. 14a ust. 4 ustawy wdrożeniowej - Rzecznik Funduszy Europejskich dla Programu w ramach wykonywanych przez siebie obowiązków zachowuje bezstronność oraz pewną niezależność instytucjonalną. Instytucja Zarządzająca RPO WP 2014-2020 jest bowiem zobowiązana do zapewnienia, że osoba pełniąca funkcję nie będzie wykonywać zadań, które mogłyby bezpośrednio lub pośrednio wpływać na sposób wykonywania kompetencji Rzecznika Funduszy Europejskich.

W tym kontekście za symptomatyczną należy uznać wskazaną w piśmie Panów Dyrektorów okoliczność, zgodnie z którą złożona do Komisji Europejskiej skarga dotyczy obaw o nieokreślonych bliżej podstawach, nie zaś konkretnych projektów lub rozwiązań stosowanych na gruncie systemu realizacji Programu. Wymaga przy tym podkreślenia, że wdrażanie operacji niezgodnie z zasadami horyzontalnymi oznaczałoby bowiem w praktyce realizację projektu niezgodnie z kryteriami, w oparciu o które został on wybrany do dofinansowania. Beneficjent, który dopuściłby się takiej nieprawidłowości, naruszyłby tym samym dyspozycję art. 52a ustawy wdrożeniowej i musiałby się liczyć z dotkliwymi sankcjami ze strony instytucji zaangażowanych w realizację RPO WP 2014-2020, włącznie ze zwrotem całości dofinansowania wraz z odsetkami jak dla zaległości podatkowych.

Uwzględniając przedstawione w załączniku nr 1 do niniejszego pisma regulacje oraz mechanizmy funkcjonujące w ramach systemu realizacji RPO WP 2014-2020, jak również wyniki kontroli i audytów przeprowadzonych w ramach Programu, pragnę wyrazić przekonanie, że nie można łączyć uchwały Nr VIII/140/19 Sejmiku Województwa Podkarpackiego z dnia 27 maja 2019 r. w sprawie przyjęcia stanowiska Sejmiku Województwa Podkarpackiego wyrażającego sprzeciw wobec promocji i afirmacji ideologii tak zwanych ruchów LGBT (z ang. Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender) ze zdolnością Instytucji Zarządzającej Programem do zapewnienia zgodności wdrażanych projektów z horyzontalnymi zasadami Unii Europejskiej. Przywołana przez Panów Dyrektorów uchwała Sejmiku Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie ma bowiem, jak sam jej tytuł wskazuje, charakter *stricte* deklaracji światopoglądowej i jako taka, nie jest aktem prawa lokalnego ani nie należy do dokumentów systemu realizacji Programu oraz w żaden sposób nie oddziałuje na procesy związane z wdrażaniem RPO WP 2014-2020. Pragnę również wyraźnie zaznaczyć, że wbrew sugestiom zawartym w piśmie Panów Dyrektorów, uchwała ta nie odnosi się do wyznaczenia czy utworzenia stref, które są wolne od LGBT lub w których społeczność LGBT jest niemile widziana.

Na potwierdzenie powyższego pragnę podkreślić, że Wojewódzki Sąd Administracyjny w Rzeszowie po rozpoznaniu w dniu 22 listopada 2019 r. sprawy ze skargi na ww. uchwałę postanowił odrzucić skargę (sygn. akt: II SA/Rz 1118/19). Jak wskazano w przedmiotowym postanowieniu Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego - zaskarżona uchwała nie stanowi aktu prawa miejscowego, nie nosi podstawowych cech aktu prawa miejscowego, jakim jest ustanowienie praw i obowiązków o charakterze generalnym, powszechnie obowiązującym i skierowanym do nieokreślonej liczby adresatów, w tym przypadku - do mieszkańców województwa podkarpackiego. Jak wskazuje Sąd w uzasadnieniu: „*Przyjęte stanowisko Sejmiku Województwa Podkarpackiego, które wzbudziło zaniepokojenie Skarżącego powołującego się na zasady konstytucyjne, może zostać ocenione wyłącznie jako wyrażenie przez radnych biorących udział w sesji ich poglądów w kwestiach objętych przedmiotem zaskarżonej uchwały. Z całą pewnością*

stanowisko radnych wyrażone w uchwale nie nakłada żadnych obowiązków, nie przyznaje i nie stwierdza uprawnień, nie jest źródłem jakichkolwiek wytycznych, z których wynikałby nakaz określonego sposobu działania czy zachowania. Treść uchwały jak słusznie zauważył Skarżący, „nie przypomina w ogóle aktu prawnego czy aktu organu uchwałodawczego jednostki samorządu terytorialnego [...] Należy zaakcentować, że źródłem interesu prawnego lub uprawnienia musi być norma prawa materialnego, zaś naruszenie interesu następuje wtedy, gdy zaskarżonym aktem zostaje odebrane lub ograniczone jakieś prawo, wynikające z przepisów prawa materialnego, względnie zostanie nowy obowiązek lub też zmieniony obowiązek dotychczas istniejący. W okolicznościach niniejszej sprawy do takiej sytuacji nie doszło.”

Podkreślając w tym miejscu przytoczone stwierdzenia zawarte w ww. uzasadnieniu postanowienia Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego należy również podkreślić, że przedmiotowa uchwała Sejmiku Województwa Podkarpackiego nie stała się źródłem jakichkolwiek wiążących wytycznych, wskazówek lub zaleceń dla Instytucji Zarządzającej Programem, której zadania realizowane są przez Zarząd Województwa Podkarpackiego.

W konsekwencji, nie sposób przyjąć, że przedmiotowa uchwała Sejmiku Województwa Podkarpackiego podjęta została w sprawie z zakresu administracji publicznej i w sferze stosunków publicznoprawnych. Stanowisko radnych, jak podkreślono powyżej, ma charakter bardzo ogólnej deklaracji ideowej, nie będącej podstawą nałożenia jakichkolwiek obowiązków, czy przyznania, stwierdzenia lub odebrania uprawnień. Nie tworzy i nie znosi istniejących stosunków prawnych. Nie zawiera także żadnych postanowień, które mogłyby stanowić źródło konkretnych wytycznych, czy obowiązków dla innych podmiotów, z których można by wywodzić nakaz wiążącego sposobu zachowania lub działania. Zawarty w przyjętym stanowisku sprzeciw wobec promocji i afirmacji LGBT nie został powiązany z żadnymi bliżej określonymi i sprecyzowanymi działaniami faktycznymi lub prawnymi, które mogłyby wpływać na sposób postępowania jednostek lub podmiotów wykonujących zadania publiczne, bądź określać ich sytuację prawną. Brak jest również podstaw do przyjęcia, iż powołana przez Panów Dyrektorów uchwała ma charakter generalny bądź indywidualny. Co prawda stanowisko w niej zawarte jest podawane do publicznej wiadomości ale „podanie” to ma stanowić jedynie formę poinformowania o poglądach radnych Sejmiku.

Uchwała organu stanowiącego i kontrolnego województwa podkarpackiego o treści zawierającej stanowisko o charakterze *de facto* ideowym i światopoglądowym, zgodna z poglądami większości radnych nie dotyczy prezentowania ideologii, która jest zakazana przez prawo, nie ingeruje ona swoją treścią w sferę publicznoprawną kierując do innych podmiotów nakaz wiążącego postępowania, jak również nie nakłada na obywateli obowiązków, nie nadaje uprawnień czy też w jakikolwiek inny sposób nie kształtuje ich sytuacji prawnej.

W świetle powyższego, biorąc pod uwagę, że zasada równości zawiera w sobie obowiązek równego traktowania, ochrony przed dyskryminacją, a także promocji równości i przeciwdziałania nierówności - Instytucja Zarządzająca RPO WP 2014-2020 zarówno jako beneficjent środków unijnych, a także jako podmiot realizujący zobowiązania nałożone na mocy przepisów krajowych i unijnych, z należytą starannością dba o poszanowanie niezbywalnych praw każdego człowieka. Wszyscy beneficjenci środków unijnych w ramach Programu, a także instytucje zaangażowane w ich wykorzystanie, zobowiązani są do przestrzegania zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn, a także przeciwdziałania wszelkim formom dyskryminacji.

Reasumując pragnę zadeklarować, że Instytucja Zarządzająca RPO WP 2014-2020 będzie w dalszym ciągu podejmowała działania zmierzające do zapewnienia każdemu członkowi lokalnej społeczności poszanowania jego praw i wolności - również osobom korzystającym z interwencji Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego.

Pozwolę sobie również przekazać pismo Panów Dyrektorów wraz z treścią niniejszej odpowiedzi do Członków Komitetu Monitorującego RPO WP 2014-2020 oraz Członków Podkarpackiej Wojewódzkiej Rady Dialogu Społecznego, której przewodniczę, z prośbą o wnikliwą lekturę celem podjęcia dyskusji nad kwestią stosowania zasad równościowych w procesie wdrażania Programu oraz sformułowania ewentualnych propozycji usprawnień zmierzających do eliminacji wszelkich przejawów dyskryminacji.

Jednocześnie, w związku z prośbą Panów Dyrektorów, podjęte zostaną dodatkowe działania edukacyjne i promocyjne w zakresie polityki równości szans i niedyskryminacji, obejmujące poszerzenie tego aspektu w programach szkoleń dla beneficjentów, działania informacyjne w social mediach oraz umieszczanie artykułów w biuletynie informacyjno-promocyjnym RPO WP 2014-2020 pn. „Zobacz zmiany” - w formie poradnika beneficjenta w odniesieniu do realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji w projektach.

Z poważaniem,

MARSZAŁEK WOJEWÓDZTWA
Władysław Ortyl

W załączeniu:

- 1) *Analiza systemu realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 w świetle ryzyka dyskryminacji* (1 egz.);
- 2) kserokopia pisma Pana Macieja Kunysza - Przewodniczącego Rady Działalności Pożytku Publicznego Województwa Podkarpackiego, z 12 czerwca 2020 r. (1 egz.).

Analiza systemu realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 w świetle ryzyka dyskryminacji

- Kluczowe uregulowania dokumentów systemu realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020

Przepisy art. 7 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. *ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz.U.UE.L.2013.347.320, ze zm.)* (dalej: „rozporządzenie ogólne”) zobowiązują Instytucję Zarządzającą Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 (dalej: „RPO WP 2014-2020” lub „Program”) do zapewnienia równości szans kobiet i mężczyzn oraz do podjęcia działań zapobiegających wszelkim formom dyskryminacji ze względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę lub pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd lub orientację seksualną. Biorąc pod uwagę propagowanie równości mężczyzn i kobiet oraz niedyskryminacji, realizując cele określone w art. 7 rozporządzenia ogólnego - powyższe zobowiązania stały się obligatoryjnymi elementami zasad obowiązujących przy przygotowaniu i wdrażaniu RPO WP 2014-2020.

W kontekście wydatkowania środków w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego (dalej: „EFS”) niezwykle istotna jest także regulacja art. 7 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1304/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. *w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1081/2006 (Dz.U.UE.L.2013.347.470, ze zm.)*, zgodnie z którą państwa członkowskie w ramach wydatkowania środków EFS wspierać mają przedsięwzięcia równościowe, możliwe do wdrażania w każdym z priorytetów inwestycyjnych w celu zwiększenia trwałego udziału kobiet w zatrudnieniu i rozwoju ich kariery, a tym samym zwalczania zjawiska feminizacji ubóstwa, ograniczenia segregacji ze względu na płeć, zwalczania stereotypów związanych z płcią na rynku pracy w obszarze kształcenia i szkoleń oraz promowania godzenia życia zawodowego i osobistego wszystkich osób, jak również równego podziału obowiązków opiekuńczych pomiędzy mężczyznami i kobietami.

Podkreślenia wymaga również, że zgodnie pkt 1.5.2 *Programowania perspektywy finansowej 2014-2020 - Umowa Partnerstwa*, zatwierdzonego przez Komisję Europejską 22 stycznia 2020 r. na podstawie decyzji wykonawczej C(2020)230 (ze zm.) (dalej: „Umowa Partnerstwa”), zasada równości szans płci jest jedną z naczelnych polityk horyzontalnych Unii Europejskiej, której przestrzeganie gwarantuje kobietom i mężczyznom przypisanie równych praw i obowiązków, a także równy dostęp

do zasobów (środki finansowe, szanse rozwoju), z których mogliby korzystać. W sposób szczególny przez „promowanie równości” należy rozumieć działania przyczyniające się do zwiększenia trwałego udziału kobiet i mężczyzn w zatrudnieniu i rozwoju ich kariery, ograniczenia segregacji na rynku pracy, zwalczania stereotypów związanych z płcią w dziedzinie kształcenia i szkolenia oraz propagowania godzenia pracy i życia osobistego. Wyraża się to w konkretnym zakresie wsparcia: promowaniu zatrudnienia i mobilności pracowników, godzeniu życia zawodowego i prywatnego oraz promowaniu włączenia społecznego i zwalczaniu ubóstwa - m.in. przez zwalczanie dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną.

W ramach systemu realizacji RPO WP 2014-2020, w celu zapewnienia, że wszystkie działania współfinansowane ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (dalej: „EFRR”) oraz EFS będą realizowane z zachowaniem zasady równego traktowania i z poszanowaniem prawa do różnorodności wszystkich osób i podmiotów korzystających z tych środków - Instytucja Zarządzająca RPO WP 2014-2020 przyjęła za punkt odniesienia przygotowany przez ówczesne Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, pełniące rolę koordynacyjną dla polityki spójności realizowanej w Polsce w latach 2014-2020 - dokument pn. „Agenda działań na rzecz równości szans i niedyskryminacji w ramach funduszy unijnych 2014-2020”.

Przedmiotowy dokument wskazuje na różne działania możliwe do podjęcia w ramach poszczególnych funduszy polityki spójności i realizowanych w oparciu o nie programów operacyjnych, uwzględniając wszystkie przesłanki dyskryminacyjne wymienione w art. 10 *Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej* (Dz.U.2004.90.864/2), do których należą: płeć, rasa lub pochodzenie etniczne, religia lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek, orientacja seksualna. Agenda stanowi także bezpośrednią i kompleksową odpowiedź na wymagania postawione przez Komisję Europejską państwom członkowskim w ramach tzw. warunkowości ogólnej *ex ante*, dotyczącej zasad horyzontalnych: równości szans osób z niepełnosprawnościami (w tym zwłaszcza realizacji zapisów *Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych* (Dz.U.2012.1169)), zapobiegania dyskryminacji oraz równości szans kobiet i mężczyzn.

Przywołane powyżej regulacje znalazły swoje odzwierciedlenie na gruncie *Wytycznych w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020* z 5 kwietnia 2018 r. (wydanych przez Ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego) (dalej: „Wytyczne w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji”). Zgodnie z ww. instrumentem prawnym, zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami w projektach współfinansowanych z funduszy unijnych w ramach RPO WP 2014-2020 jest realizowana na wszystkich etapach wdrażania projektu, w tym m.in. na etapie przygotowania projektu czyli analizy, definiowania celów, planowania działań i budżetu, określania rezultatów, a także podczas jego realizacji, rozliczania, monitorowania. Na tej podstawie projektodawca już na etapie ubiegania się o dofinansowanie projektu zobowiązany jest przedstawić we wniosku o dofinansowanie projektu sposób realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.

Wytoczne w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji zawierają również mechanizm oceny projektów współfinansowanych z EFS, tj. *Standard minimum realizacji zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach projektów współfinansowanych z EFS*, zawarty w załączniku nr 1 do ww. Instrumentu prawnego (dalej: „*standard minimum*”) w celu zapewnienia koordynacji i jak najpełniejszego uwzględnienia równości w różnych programach operacyjnych a także wskazują jakie rozwiązania zostaną przyjęte w systemie wdrażania (w tym wspomnianego wyboru projektu, monitorowania, finansowania, ewaluacji czy informacji i promocji). Poprzez implementację powyższych zapisów do dokumentów programowych a zwłaszcza poprzez podejmowanie działań na rzecz wprowadzania rozwiązań z zakresu równości szans płci do systemu wdrażania czy zaplanowanie konkretnych rodzajów wsparcia - RPO WP 2014-2020 przyczynia się także do realizacji zasady równości szans płci i niedyskryminacji.

Instytucja Zarządzająca RPO WP 2014-2020 zapewnia stosowanie zasady równości szans w sposób horyzontalny, w którym przyjmuje się, że każdy powinien mieć takie same możliwości bez względu na wiek, płeć, niepełnosprawność czy orientację seksualną i koncentruje się przede wszystkim na przesłankach prawnie chronionych. Na etapie programowania, w prace nad tworzeniem zapisów Programu zaangażowani zostali przedstawiciele instytucji działających na rzecz wyrównywania szans i przeciwdziałania dyskryminacji. RPO WP 2014-2020 jest więc odpowiedzią na zdiagnozowane w województwie podkarpackim problemy w osiągnięciu spójności społeczno-gospodarczej i terytorialnej, w tym również problemy w zakresie wspierania obszarów dotkniętych zjawiskiem ubóstwa oraz grup zagrożonych dyskryminacją lub wykluczeniem społecznym.

W przyjętym Decyzją Wykonawczą Komisji nr C(2015) 910 z dnia 12 lutego 2015 r. (ze zm.) RPO WP 2014-2020 wskazano wprost, że z uwagi na horyzontalny wymiar polityk zrównoważonego rozwoju, równości szans i zapobiegania dyskryminacji oraz promowania równouprawnienia kobiet i mężczyzn, będą one przestrzegane na każdym etapie realizacji Programu.

Ponadto, na etapie wyboru projektów mogą zostać zastosowane dodatkowe kryteria wyboru premiujące projekty, w których poprzez zaplanowane działania wspierane będą ww. polityki horyzontalne. Dla przykładu wymaga wskazania, że w odniesieniu do wyboru projektów w ramach RPO WP 2014-2020 działania planowane do realizacji w bezpośredni sposób przyczyniają się również do realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, tj. umożliwiają wszystkim osobom - bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę lub pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd, orientację seksualną - sprawiedliwego i pełnego uczestnictwa we wszystkich dziedzinach życia na jednakowych zasadach oraz są zgodne z Wytocznymi w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji.

W sposób szczególny zasada ta została uwytatniona w zapisach *Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020* (dalej: „SZOOP”) - w projektach współfinansowanych z EFS (w takich obszarach jak rynek pracy czy włączenie społeczne), ale także w ramach EFRR poprzez możliwe do realizacji działania na rzecz równości szans płci w przedsiębiorczości (np. prace badawczo-rozwojowe) czy w ramach wsparcia dotyczącego tworzenia infrastruktury edukacyjnej.

- Komitet Monitorujący RPO WP 2014-2020

Zgodnie z art. 48 rozporządzenia ogólnego w skład Komitetu Monitorującego RPO WP 2014-2020 wchodzi podmioty reprezentujące środowisko obywatelskie, w tym partnerzy działający na rzecz promowania równości i niedyskryminacji (art. 5 rozporządzenia ogólnego). Tym samym, w myśl postanowień rozdziału 4 pkt 2 *Wytycznych w zakresie komitetów monitorujących na lata 2014-2020* z 20 lutego 2018 r. (wydanych przez Ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego) - Instytucja Zarządzająca Programem określając skład Komitetu Monitorującego RPO WP 2014-2020 zapewniła realizację zasady partnerstwa, o której mowa w art. 5 rozporządzenia ogólnego, poprzez zagwarantowanie reprezentacji w Komitecie Monitorującym RPO WP 2014-2020 trzech stron: strony rządowej, samorządowej i partnerów spoza administracji, co również przyczyniło się do promocji równości szans kobiet i mężczyzn oraz równości szans i niedyskryminacji, o której mowa w art. 7 rozporządzenia ogólnego.

Istotnym elementem monitorowania omawianej zasady są również działania prowadzone przez Komitet Monitorujący RPO WP 2014-2020, który ma za zadanie rozpatrywać i zatwierdzać w szczególności przedsięwzięcia mające na celu promowanie równych szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami. Zgodnie z § 3 ust. 3 pkt 4 *Regulaminu działania Komitetu Monitorującego Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020* - na podstawie art. 56 ust. 3, art. 110 ust. 1 oraz art. 116 ust. 3 rozporządzenia ogólnego, Komitet Monitorujący RPO WP 2014-2020 rozpatruje w szczególności działania mające na celu promowanie równości szans płci, równych szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami różnego typu.

Ponadto, zgodnie z art. 110 ust. 2 lit. a rozporządzenia ogólnego, Komitet Monitorujący RPO WP 2014-2020 rozpatruje i zatwierdza kryteria wyboru projektów w ramach Programu. W tym miejscu, należy również odwołać się do art. 125 ust. 3 rozporządzenia ogólnego, gdzie w odniesieniu do wyboru operacji Instytucja Zarządzająca RPO WP 2014-2020 sporządza i po zatwierdzeniu, stosuje odpowiednie procedury wyboru i kryteria, które:

- 1) zapewniają, że operacje przyczynią się do osiągnięcia celów szczegółowych i rezultatów odpowiednich priorytetów;
- 2) są niedyskryminacyjne i przejrzyste;
- 3) uwzględniają ogólne zasady ustanowione w art. 7 i 8 rozporządzenia ogólnego.

- Kryteria wyboru projektów do dofinansowania

Wymaga wskazania, że zgodnie z *Wytycznymi w zakresie trybów wyboru projektów na lata 2014-2020* z 13 lutego 2018 r. (wydanymi przez Ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego), kryteria oraz procedury wyboru projektów opracowane i stosowane przez właściwe instytucje zaangażowane w realizację Programu uwzględniają zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn. W przypadku projektów EFS przy ich ocenie pod kątem spełniania zasady równości szans kobiet i mężczyzn zgodnie z postanowieniami Umowy Partnerstwa zastosowanie ma standard minimum.

Zgodnie z załącznikiem Nr 3a. *Kryteria wyboru projektów dla poszczególnych osi priorytetowych, działań i poddziałań - zakres EFRR do SZOOP* - jednym z kryteriów merytorycznych standardowych ocenianych przez niezależnych, zewnętrznych ekspertów, jest zasada zapobiegania dyskryminacji. W ramach ww. kryteriów weryfikacji podlega zgodność projektu z zasadą równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami. W szczególności przedmiotem sprawdzenia jest, czy projekt nie ogranicza równego dostępu do zasobów (towarów, usług, infrastruktury) ze względu na pochodzenie rasowe lub etniczne, religię lub przekonania, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. W przypadku osób z niepełnosprawnościami, niedyskryminacyjny charakter projektu oznacza konieczność stosowania zasady uniwersalnego projektowania i/lub racjonalnych usprawnień zapewniających dostępność oraz możliwości korzystania ze wspieranej infrastruktury (jeśli charakter projektu dotyczy tych kwestii).

Konieczność opisanie sposobów zapewnienia dostępności dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności wynika z Wytycznych w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji. Przez pozytywny wpływ należy rozumieć zapewnienie dostępności infrastruktury, transportu, towarów, usług, technologii i systemów informacyjno-komunikacyjnych oraz wszelkich innych produktów projektów (które nie zostały uznane za neutralne np. ze względu na brak bezpośrednich użytkowników tych produktów) dla wszystkich ich użytkowników, zgodnie ze *Standardami dostępności dla polityki spójności 2014-2020*, wynikającymi z załącznika nr 2 do Wytycznych w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji (dalej: „*standardy dostępność*”). Niespełnienie kryterium skutkuje odrzuceniem wniosku o dofinansowanie.

Ponadto, w ramach kryterium pn. „*Zasada zapobiegania dyskryminacji*” weryfikacji podlega zgodność projektu z zasadą równości szans kobiet i mężczyzn, na podstawie Wytycznych w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji. W szczególności przedmiotem sprawdzenia jest, czy projekt nie ogranicza równego dostępu do zasobów (towarów, usług, infrastruktury) ze względu na płeć.

Analogicznie, zgodnie z załącznikiem Nr 3b. *Kryteria wyboru projektów dla poszczególnych osi priorytetowych, działań i poddziałań - zakres EFS do SZOOP* - w ramach kryterium ogólnego merytorycznego horyzontalnego wnioskodawca musi wykazać, że projekt jest zgodny z właściwymi politykami i zasadami unijnymi (w tym: zasadą równości szans kobiet i mężczyzn - w oparciu o standard minimum,

zasadą równości szans i niedyskryminacji w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami i zasadą zrównoważonego rozwoju) oraz prawodawstwem unijnym. W ramach kryterium weryfikacji podlega zgodność projektu z właściwymi politykami i zasadami unijnymi, w tym w szczególności z zasadą równości szans kobiet i mężczyzn, na podstawie Wytycznych w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji - w oparciu o standard minimum oraz zgodność projektu z zasadą równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasadą zrównoważonego rozwoju. W szczególności przedmiotem sprawdzenia jest, czy umożliwiono wszystkim osobom - bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę lub pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd, orientację seksualną - sprawiedliwe, pełne uczestnictwo w projekcie na jednakowych zasadach. W przypadku osób z niepełnosprawnościami, niedyskryminacyjny charakter projektu oznacza konieczność stosowania zasady uniwersalnego projektowania i/lub racjonalnych usprawnień zapewniających dostępność oraz możliwości korzystania ze wspieranej infrastruktury (jeśli charakter projektu dotyczy tych kwestii). Konieczność opisanie sposobów zapewnienia dostępności dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności wynika z Wytycznych w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji. Przez pozytywny wpływ należy rozumieć zapewnienie dostępności infrastruktury, transportu, towarów, usług, technologii i systemów informacyjno-komunikacyjnych oraz wszelkich innych produktów projektów (które nie zostały uznane za neutralne np. ze względu na brak bezpośrednich użytkowników tych produktów) dla wszystkich ich użytkowników, zgodnie ze standardami dostępności. Niespełnienie kryterium skutkuje odrzuceniem wniosku o dofinansowanie.

W oparciu o opisane powyżej kryterium, w ramach dotychczas przeprowadzonych naborów odrzucono 13 projektów. W czterech przypadkach wniesione zostały protesty od negatywnych ocen, w odniesieniu do przypadków, w których nie została spełniona zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności osób z niepełnosprawnościami. Wszystkie protesty nie zostały uwzględnione.

Przykładowo, w ramach naboru: RPPK.07.06.00-IP.01-18-012/17 - wnioskodawca zakładając działania projektowe nie przeprowadził diagnozy związanej z obszarem tematycznym projektu w kontekście istniejących (bądź nie istniejących) barier równościowych. Tym samym założenia projektowe nie zakładały działań odpowiadających na zidentyfikowane bariery; bądź działań zapewniających równy dostęp do wsparcia w przypadku braku występujących barier, tak aby na każdym etapie realizacji projektu takie bariery nie wystąpiły. Ponadto, wnioskodawca nie założył działań zapewniających równościowe zarządzanie projektem. Wnioskodawca po otrzymaniu informacji o negatywnej ocenie wniosku wniósł protest kwestionujący prawidłowość oceny przedmiotowego kryterium - protest nie został uwzględniony. Po otrzymaniu informacji o nieuwzględnieniu protestu (tzn. rozstrzygnięciu negatywnym) wnioskodawca wniósł, na podstawie art. 61 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o *zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020* (t.j.Dz.U.2020.818) (dalej: „ustawa wdrożeniowa”) skargę do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego, który następnie oddalił skargę.

Również, w ramach naborów: RPPK.08.04.00-IP.01-18-005/16 oraz RPPK.08.03.00-IP.01-18-013/16 złożone zostały wnioski o dofinansowanie, które nie uzyskały wymaganych 3 punktów za spełnienie standardu minimum, ze względu na brak zapisów potwierdzających istnienie lub brak barier równościowych w obszarze tematycznym interwencji i/lub zasięgu oddziaływania projektu. We wnioskach tych nie opisano bowiem działań odpowiadających na zidentyfikowane bariery, nie wskazano działań zapewniających przestrzeganie zasady równości szans kobiet i mężczyzn, tak aby na żadnym etapie realizacji projektu tego typu bariery nie wystąpiły, wskaźniki nie zostały podane w podziale na płeć oraz nie został umieszczony opis tego w jaki sposób rezultaty przyczynią się do zmniejszenia barier równościowych. Dodatkowo, wnioskodawcy nie przedstawili w ramach opisu trwałości informacji na temat równości szans kobiet i mężczyzn.

- Dokumentacja regulująca prawa i obowiązki wnioskodawców w ramach naborów

W ramach procedury ogłoszenia konkursu w ramach EFS - Instytucja Organizująca Konkurs w regulaminie konkursu nakłada na wnioskodawcę szereg obostrzeń w zakresie przestrzegania zasad horyzontalnych, w tym zasady równości szans i niedyskryminacji, jak również w zakresie umożliwienia wszystkim osobom, bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę lub pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd, orientację seksualną - sprawiedliwego, pełnego uczestnictwa we wszystkich dziedzinach życia na jednakowych zasadach, w szczególności:

- 1) wnioskodawca ubiegający się o dofinansowanie zobowiązany jest przedstawić we wniosku o dofinansowanie projektu sposób realizacji zasady równości szans kobiet i mężczyzn, zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady zrównoważonego rozwoju;
- 2) wnioskodawca informowany jest, że ocena spełnienia zasady równości szans kobiet i mężczyzn odbywa się w oparciu o standard minimum;
- 3) wnioskodawcy wskazuje się, że realizacja zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami polega na umożliwieniu wszystkim osobom bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę lub pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd, orientację seksualną - sprawiedliwego, pełnego uczestnictwa we wszystkich dziedzinach życia na jednakowych zasadach. Przykładowo, należy zapewnić dostęp do uczestnictwa w projekcie osobie z niepełnosprawnościami bez względu na bariery np. architektoniczne, komunikacyjne czy cyfrowe. Wnioskodawca ma obowiązek stosowania standardów dostępności, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn w ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020. Standardy dostępności muszą być stosowane w całości, nie ma możliwości wyboru, które zapisy wnioskodawca stosuje, a które nie. Wyjątek stanowią tzw. dobre praktyki opisane w standardach dostępności, których stosowanie jest zalecane, ale nie jest obligatoryjne, chyba, że wnioskodawca we wniosku o dofinansowanie zobowiązał się do ich zastosowania. Na etapie aplikowania o dofinansowanie - standardy dostępności są obligatoryjne. Informacja o stosowaniu przez wnioskodawcę standardów dostępności musi być wyraźnie wskazana we wniosku o dofinansowanie i jest przedmiotem oceny Instytucji Organizującej Konkurs (na etapie oceny formalno-merytorycznej),

która polega na sprawdzeniu zgodności założeń projektu ze wskazanymi standardami dostępności. Wnioskodawca jest przy tym informowany, że zgodność rzeczywistej realizacji projektu ze standardami dostępności jest przedmiotem kontroli, a jej negatywny wynik może stać się przyczyną uznania części lub całości wydatków za niekwalifikowalne;

- 4) w regulaminie konkursu zawarte jest pouczenie, że realizując projekt, na mocy umowy o dofinansowanie projektu wnioskodawca jest zobowiązany do stosowania standardów dostępności, zgodnie z zakresem projektu i nie może się ograniczać do tego, co zostało opisane we wniosku. Jeśli jakaś kwestia dotycząca zaplanowanych w projekcie zadań, została uregulowana w standardach dostępności, wnioskodawca jest zobowiązany do realizacji tych zadań zgodnie ze standardami;
- 5) we wniosku o dofinansowanie projektu wymaga się wykazania pozytywnego wpływu realizacji produktu na zasadę równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami. We wniosku o dofinansowanie wnioskodawca jest zobligowany do opisanie, w jaki sposób projekt realizuje zasadę równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami (na każdym etapie realizacji projektu), jak również musi opisać jak zastosuje/będzie przestrzegać standardów, w tym zasady uniwersalnego projektowania* i/lub racjonalnych usprawnień, w szczególności w odniesieniu do produktów wytworzonych w ramach projektu;
- 6) wnioskodawcy wyjaśnia się, że przez pozytywny wpływ należy rozumieć zapewnienie dla wszystkich użytkowników (w tym personelu projektu) dostępności infrastruktury, transportu, towarów, usług, technologii i systemów informacyjno-komunikacyjnych oraz wszelkich innych produktów projektu (które nie zostały uznane za neutralne), zgodnie ze standardami dostępności. W wyjątkowych sytuacjach dopuszczalne jest uznanie neutralności produktów projektu. Wnioskodawca zobowiązany jest jednak wówczas do przedstawienia we wniosku o dofinansowanie projektu uzasadnienia ewentualnego braku możliwości zastosowania zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, np. poprzez wykazanie neutralności produktu z uwagi na brak w projekcie jego bezpośrednich użytkowników.

* Koncepcja jest oparta na ośmiu regułach:

- 1) równe szanse dla wszystkich - równy dostęp do wszystkich elementów środowiska na przykład przestrzeni, przedmiotów, budynków itd.,
 - 2) elastyczność w użytkowaniu - różnorodny sposób użycia przedmiotów ze względu na możliwości i potrzeby użytkowników,
 - 3) prostota i intuicyjność w użyciu - projektowanie przestrzeni i przedmiotów, aby ich funkcje były zrozumiałe dla każdego użytkownika, bez względu na jego doświadczenie, wiedzę, umiejętności językowe czy poziom koncentracji,
 - 4) postrzegalność informacji - przekazywana za pośrednictwem przedmiotów i struktur przestrzeni informacja ma być dostępna zarówno w trybie dostępności wzrokowej, słuchowej, jak i dotykowej,
 - 5) tolerancja na błędy - minimalizacja ryzyka błędnego użycia przedmiotów oraz ograniczania niekorzystnych konsekwencji przypadkowego i niezamierzonego użycia danego przedmiotu,
 - 6) niewielki wysiłek fizyczny podczas użytkowania - takie projektowanie przestrzeni i przedmiotów, aby korzystanie z nich było wygodne, łatwe i nie wiązało się z wysiłkiem fizycznym,
 - 7) rozmiar i przestrzeń wystarczające do użytkowania - odpowiednie dopasowanie przestrzeni do potrzeb jej użytkowników,
 - 8) percepcja równości - równoprawny dostęp do środowiska, korzystania ze środków transportu i usług powszechnych lub powszechnie zapewnionych jest zapewniony w taki sposób, aby korzystający nie czuł się w jakikolwiek sposób dyskryminowany czy stygmatyzowany.
- Uniwersalne projektowanie nie wyklucza możliwości zapewniania dodatkowych udogodnień dla szczególnych grup osób z niepełnosprawnościami, jeżeli jest to potrzebne.

Analogicznie sytuacja kształtuje się w odniesieniu do naborów ogłaszanych w ramach EFRR. Zgodnie z zapisami *Instrukcji do opracowania Studium wykonalności*, stanowiącej załącznik do regulaminów konkursów - projekt musi być zgodny z zasadami równości szans i niedyskryminacji oraz równości szans kobiet i mężczyzn. Zatem, niezbędnym elementem możliwości ubiegania się o dofinansowanie jest opisanie zgodności projektu z horyzontalną zasadą niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami. W szczególności należy opisać, czy projekt nie ogranicza równego dostępu do zasobów (towarów, usług, infrastruktury) ze względu na płeć, pochodzenie rasowe lub etniczne, religię lub przekonania, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną. W przypadku osób z niepełnosprawnościami, niedyskryminacyjny charakter projektu oznacza konieczność stosowania zasady uniwersalnego projektowania i racjonalnych usprawnień zapewniających dostępność oraz możliwości korzystania ze wspieranej infrastruktury. Konieczność opisanie sposobów zapewnienia dostępności dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności wynika z rozporządzenia ogólnego. Co do zasady, wszystkie produkty projektów realizowanych ze środków EFRR (produkty, towary, usługi, infrastruktura) są dostępne dla wszystkich osób, w tym również dostosowane do zidentyfikowanych potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Szczególnie istotne jest przeanalizowanie możliwości wystąpienia negatywnych skutków realizacji pomocy w postaci ograniczonego dostępu osób z niepełnosprawnościami do rezultatów wsparcia. Należy pamiętać, że pomimo iż projekt może nie zakładać bezpośredniej pomocy osobom o różnych potrzebach funkcjonalnych, to jednak trwałe efekty takich projektów, jak np. wybudowana droga czy rozwiązania z zakresu technologii informacyjno-komunikacyjnych, będą służyć wszystkim, również osobom z niepełnosprawnościami.

Infrastruktura wytworzona/udoskonalona w ramach projektów powinna być zgodna z koncepcją uniwersalnego projektowania, bez możliwości odstępstw od stosowania wymagań prawnych w zakresie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami wynikających z obowiązujących przepisów budowlanych. Należy opisać zakres dostosowań uwzględnionych w projekcie lub potwierdzić w formie opisu, że obiekty objęte dofinansowaniem są w pełni dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Standardy dostępności regulują dostępność w tych obszarach, gdzie nie jest ona uregulowana innymi przepisami lub innymi standardami. Informacja o stosowaniu przez beneficjenta innych standardów musi być wyraźnie wskazana. Należy mieć na uwadze, iż ocena wsparcia określonego standardami dostępności polega na sprawdzeniu zgodności założeń wniosku o dofinansowanie projektu z adekwatnymi standardami, a w przypadku projektów i ich produktów nieobjętych zakresem standardów dostępności ocenie podlega czy zaproponowane przez wnioskodawcę rozwiązania zapewniające dostępność tych produktów oparte zostały o koncepcję uniwersalnego projektowania.

W ramach opisu dostępności inwestycji w zakresie spełniania przez projekt standardów dostępności należy przedstawić (w formie tabelarycznej) opis/odniesienie się do zaplanowanych rozwiązań zapewniających zgodność produktów projektu ze standardami dostępności adekwatnych do zakresu i charakteru projektu, z odniesieniem się do konkretnych zapisów tych standardów dostępności.

Ponadto, w naborach prowadzonych w ramach EFRR zawarta została także zasada równości szans kobiet i mężczyzn, która ma prowadzić do podejmowania działań na rzecz osiągnięcia stanu, w którym kobietom i mężczyznom przypisuje się taką samą wartość społeczną, równe prawa i równe obowiązki oraz gdy mają oni równy dostęp do zasobów (środki finansowe, szanse rozwoju), z których mogą korzystać. Zasada ta ma gwarantować możliwość wyboru drogi życiowej bez ograniczeń wynikających ze stereotypów płci. W każdym przypadku niezbędne jest opisanie zgodności projektu z zasadą równości szans kobiet i mężczyzn, w szczególności czy projekt nie ogranicza równego dostępu do zasobów (towarów, usług, infrastruktury) ze względu na płeć. Dopuszczalne jest uznanie neutralności projektu w stosunku do niniejszej zasady. O neutralności można mówić jednak tylko wtedy, kiedy w ramach projektu wnioskodawca wskaże szczegółowe uzasadnienie, dlaczego dany projekt nie jest w stanie zrealizować jakichkolwiek działań w zakresie spełnienia wyżej wymienionej zasady, a uzasadnienie to zostanie uznane przez oceniających projekt za trafne i poprawne.

- Wybór ostatecznych odbiorców wsparcia

W odniesieniu do wyboru projektów do dofinansowania konieczne jest również odniesienie się do kwestii wyboru ostatecznych odbiorców wsparcia. W ramach projektów współfinansowanych ze środków EFRR beneficjent zobowiązany jest do wybrania ostatecznych odbiorców wsparcia w otwartej, przejrzystej i niedyskryminującej procedurze. Oznacza to m.in. konieczność opracowania i upublicznienia regulaminu przyjmowania zgłoszeń od ostatecznych odbiorców, w którym określić należy między innymi zakres informacji wymaganych od ostatecznych odbiorców, formularza zgłoszeniowego i wymaganych dokumentów, zasady weryfikacji zgłoszeń odbiorców ostatecznych, kryteria oceny zgłoszeń i ich wyboru do udziału w projekcie oraz zasady rozpatrywania ewentualnych odwołań.

Jak wskazano powyżej, w ramach projektów współfinansowanych z EFS na etapie oceny projektu w oparciu o zatwierdzone przez Komitet Monitorujący RPO WP 2014-2020 kryteria, które są jednakowe dla wszystkich działań/poddziałań w zakresie EFS - ocenie podlega, czy zgodnie z założeniami projektu umożliwiono wszystkim osobom - bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę lub pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd, orientację seksualną - sprawiedliwe, pełne uczestnictwo w projekcie na jednakowych zasadach.

- Umowa o dofinansowanie projektu

Należy również odnieść się do zobowiązań wynikających z zawartych umów o dofinansowanie projektów, na mocy których beneficjenci są bezwzględnie zobligowani do przestrzegania zasad wynikających z wytycznych w rozumieniu ustawy wdrożeniowej, w tym m.in. Wytycznych w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji. W tym miejscu przywołania wymagają zapisy ww. umów, zobowiązujących beneficjentów do realizacji projektu w oparciu o adekwatne do zakresu rzeczowego projektu standardy dostępności. W działaniach informacyjno-promocyjnych zabronione jest wykorzystywanie przekazu dyskryminującego, ośmieszającego bądź utrwalającego stereotypy ze względu na niepełnosprawność czy inne przesłanki wskazane w art. 7 rozporządzenia ogólnego, takie jak: płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię, światopogląd, wiek lub orientację

seksualną. Tam gdzie jest to zasadne należy różnicować tematykę przekazu i sposoby komunikacji w zależności od oczekiwanych potrzeb odbiorców.

Wymaga także wskazania, że wszystkie elementy scenograficzne wykorzystywane przez beneficjentów w związku z realizacją projektu (stoiska wystawiennicze, stanowiska recepcyjne, meble konferencyjne, stoły cateringowe) przygotowane przez wykonawcę muszą być dostępne dla wszystkich osób, w tym również dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Oznacza to, że muszą być zgodne z koncepcją uniwersalnego projektowania, opartą również na percepcji równości, tj. projekt musi minimalizować możliwość postrzegania indywidualnego jako dyskryminujące.

- Kontrola administracyjna oraz kontrola na miejscu realizacji projektu/w siedzibie beneficjenta

Oczywistym jest, że sposób wdrożenia przez beneficjentów zadeklarowanych działań, w tym również z zakresu realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, podlega weryfikacji przez instytucje systemu realizacji RPO WP 2014-2020.

W ramach projektów współfinansowanych ze środków EFS, kwestia ta podlega weryfikacji podczas badania każdego wniosku o płatność składanego przez beneficjenta. Na podstawie właściwych pytań zawartych w obowiązujących listach sprawdzających kontroli podlega, czy właściwie opisano działania z zakresu równości szans i dostępności projektu dla osób z niepełnosprawnościami określone we wniosku o dofinansowanie oraz czy działania z zakresu równości szans kobiet i mężczyzn realizowane są w projekcie zgodnie z wnioskiem o dofinansowanie.

Jednocześnie, w projektach infrastrukturalnych współfinansowanych ze środków EFRR, których charakter w większości wypadków narzuca ich przeznaczenie dla ogółu społeczeństwa - zwłaszcza tych realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego (drogi, koleje, szpitale, szkoły, e-usługi publiczne, itp.) na etapie wniosku o płatność końcową, beneficjent zobowiązany jest do potwierdzenia zrealizowania działań z zakresu równości szans i dostępności projektu dla osób z niepełnosprawnościami zgodnie z wnioskiem o dofinansowanie, co podlega weryfikacji na podstawie właściwych list sprawdzających.

Ponadto, w celu uzyskania pewności w zakresie realizacji projektu zgodnie z wnioskiem o dofinansowanie oraz zawartą umową, przepisami prawa unijnego i polskiego, zasadami Programu oraz zweryfikowania poziomu zakładanych wskaźników produktu i rezultatu realizacji projektu, podanych we wniosku o płatność końcową (w przypadku wybrania projektu do przeprowadzenia kontroli na miejscu na zakończenie jego realizacji) - beneficjent jest zobligowany do poddania się kontroli. W tym kontekście należy wskazać, że na podstawie próby wybranej w oparciu o analizę ryzyka i dobór losowy, instytucje zaangażowane w realizację Programu prowadzą szereg kontroli pośrednich na miejscu realizacji projektu oraz na zakończenie jego realizacji. W ramach czynności kontrolnych weryfikacji podlegają również kwestie równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami. Kontroli podlegają między innymi produkty wytworzone w ramach projektu np. stworzona strona internetowa, opracowany raport, itp.

W ramach kontroli sprawdza się, czy podjęto odpowiednie kroki, aby uniknąć wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną na poszczególnych etapach wdrażania EFRR/EFS, a w szczególności w dostępie do nich. Podejmowane czynności kontrolne pozwalają odpowiedzieć na pytanie, czy właściwie wdrożono specyfikacje techniczne lub wszelkie inne postanowienia określone w dokumentacji zamówienia mające na celu zapewnienie dostępności.

W ramach kontroli na miejscu weryfikuje się ponadto, czy działania zostały zrealizowane zgodnie z założeniami określonymi we wniosku o dofinansowanie projektu i informacjami wskazanymi we wniosku o płatność lub innymi równorzędnymi dokumentami. Ocenie podlegają w szczególności mechanizmy zapewnienia dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, w tym eliminowanie czynników ograniczających dostępność. Weryfikacja jest oparta o specjalnie dedykowane pytanie w liście kontrolnej danego projektu, a informacja w tym zakresie jest zawarta w informacji pokontrolnej.

Ponadto, w ramach kontroli na miejscu projektów polegających na udzielaniu określonego wsparcia ich uczestnikom (ostatecznym odbiorcom wsparcia), instytucje systemu realizacji Programu badają również, czy beneficjent prowadzi procedurę rekrutacji i przyznawania wsparcia uczestnikom projektu w sposób przejrzysty i zapewniający równy dostęp do otrzymania wsparcia, w tym: czy właściwie upublicznia ogłoszenie o rekrutacji, czy prawidłowo określa kryteria wyboru uczestników projektu, czy dokonuje prawidłowej oceny formularzy zgłoszeniowych zgodnie z określonymi kryteriami oraz czy proces rekrutacji i udzielania wsparcia w projekcie jest dokonywany z zachowaniem bezstronności oraz nie dyskryminuje żadnej z grup/osób ubiegających się o wsparcie.

- Działania informacyjno-komunikacyjne oraz szkolenia

Celem wzmocnienia przekazu odnośnie zasad prawidłowej realizacji projektów współfinansowanych z EFRR/EFS, Instytucja Zarządzająca RPO WP 2014-2020 prowadzi działania szkoleniowe dla potencjalnych wnioskodawców oraz beneficjentów, dotyczące m.in. realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji. Materiały szkoleniowe w tym zakresie są również udostępniane zainteresowanym podmiotom na stronie internetowej Programu.

- Wyniki kontroli zewnętrznych i podsumowanie

Potwierdzeniem prawidłowego działania instytucji zaangażowanych w realizację Programu, w tym również w zakresie przestrzegania zasad horyzontalnych jest fakt, że system realizacji RPO WP 2014-2020 podlega nieustannym audytom i kontrolom prowadzonym przez różne instytucje, działające zarówno na szczeblu krajowym (np. niezależna Instytucja Audytowa, Najwyższa Izba Kontroli, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej) jak też unijnym (np. Komisja Europejska, Europejski Trybunał Obrachunkowy).

Wymaga zaznaczenia, że prawidłowość ustanowienia systemu i zdolność Zarządu Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie do pełnienia na mocy art. 9 ust. 2 ustawy wdrożeniowej funkcji Instytucji Zarządzającej RPO WP 2014-2020 została

potwierdzona już na etapie audytu desygnacyjnego. Poza tym, całość systemu realizacji Programu podlega corocznie badaniu w ramach audytu systemu zarządzania i kontroli oraz prowadzonych kontroli w zakresie spełniania kryteriów desygnacji przez instytucje zaangażowane w realizację RPO WP 2014-2020.

W tym miejscu, należy również wskazać, że kontrola przestrzegania zasad horyzontalnych obejmuje także audyt operacji, o którym mowa w art. 127 rozporządzenia ogólnego. Na etapie audytu operacji dokonywana jest m.in. weryfikacja przestrzegania zasady równości szans i niedyskryminacji.

W konsekwencji, od początku wdrażania obecnej perspektywy finansowej w ramach Programu żadna z instytucji (zarówno krajowych, jak też unijnych) przeprowadzających kontrolę lub audyt nie zakwestionowała zgodności realizacji jakiegokolwiek projektu z zasadą niedyskryminacji. Nie otrzymano również żadnych sygnałów w zakresie naruszenia zasad horyzontalnych. Nieprawidłowości tego typu nie zostały także stwierdzone w wyniku kontroli przeprowadzonych przez instytucje systemu realizacji RPO WP 2014-2020.

MARSZAŁEK WOJEWÓDZTWA

Władysław Ortyl

Rzeszów, dn. 12-06-2020 r.

RADA
DZIAŁALNOŚCI POŻYTKU PUBLICZNEGO
WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO

Pan
Władysław Ortyl
Marszałek
Województwa Podkarpackiego

Szanowny Panie Marszałku

W odpowiedzi na pismo nr KZ-III.611.12.2020 z dnia 08-06-2020 w związku z pismem Komisji Europejskiej Ref. Ares (2020)2747043-27/05/2020, dotyczącym odpowiedzialności instytucji zarządzających i beneficjentów funduszy spójności UE za przestrzeganie zasady niedyskryminacji ze względu na orientację seksualną i tożsamość płciową, po konsultacji z członkami Rady Działalności Pożytku Publicznego Województwa Podkarpackiego oraz członkami Komitetu Monitorującego Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020, będącymi przedstawicielami organizacji pozarządowych:

OŚWIADCZAM

że do Rady Działalności Pożytku Publicznego Województwa Podkarpackiego lub członków KM RPO WP na lata 2014-2020, będących przedstawicielami organizacji pozarządowych nie dotarły żadne informacje nt. naruszeń zasad horyzontalnych w ramach wsparcia organizacji pozarządowych czy innych podmiotów realizujących działalność pożytku publicznego szczególnie ze stosowaniem zasady niedyskryminacji ze względu na płeć, rasę, pochodzenie etniczne, religię, światopogląd, niepełnosprawność, wiek, orientację seksualną lub tożsamość płciową.

Rada Działalności Pożytku Publicznego Województwa Podkarpackiego w porozumieniu z członkami KM RPO WP na lata 2014-2020 z organizacji pozarządowych prowadzi ciągły monitoring wydatkowania środków zarówno z Budżetu Państwa jak i środków pochodzących z funduszy spójności UE. Wszelkie uwagi są na bieżąco przekazywane odpowiednim instytucjom w tym Instytucji Zarządzającej RPO WP.

Zogrozonni siostrulku

Maciej Kunysz

Maciej Kunysz
Przewodniczący

Rady Działalności Pożytku Publicznego
Województwa Podkarpackiego